

Sammanfattning

Fråga om bestämmande av allmänt skadestånd för brott mot kollektivavtalsregler om högsta tillåtna uttag av övertid. Arbetsdomstolen uttalar att det allmänna skadeståndet på grund av sådant avtalsbrott som regel bör bestämmas med arbetstidslagens regler om övertidsavgift som allmän utgångspunkt.

ARBETSDOMSTOLEN

DOM
2003-02-19
StockholmDom nr 17/03
Mål nr A 19/02

KÄRANDE

Svenska Kommunalarbetareförbundet, Box 19039, 104 32 STOCKHOLM
Ombud: förbundsjuristen Bo Ericson, LO-TCO Rättsskydd AB, Box 1155,
111 81 STOCKHOLM

SVARANDE

1. Arbetsgivarförbundet KFF, Box 15005, 104 65 STOCKHOLM
2. Södertörns brandförsvarsförbund, Box 563, 136 25 HANINGE
Ombud för båda: arbetsrättsjuristen Lars-Håkan Lindkvist, Nackagatan 27,
116 47 STOCKHOLM

SAKEN

allmänt skadestånd på grund av kollektivavtalsbrott

Mellan Södertörns brandförsvarsförbund (Brandförsvarsförbundet) och Svenska Kommunalarbetareförbundet (Kommunalarbetareförbundet) gäller varandra i allmänhet avlösande kollektivavtal, bl.a. Allmänna bestämmelser (AB). Under den tid som är aktuell i målet gällde AB 98, som innehåller bl.a. följande bestämmelser.

§ 11 Arbetstid***Inledande bestämmelse****Mom. 1*

Arbetstidslagen (ATL) gäller med följande och i särskilda bestämmelser/specialbestämmelser angivna tillägg.

Avvikelser från ATL*Mom. 2****Möjligheter till lokala avvikelser från ATL****Mom. 3*

Arbetsgivare och arbetstagarorganisation får träffa kollektivavtal om avvikelse från

b) 8 § ATL om annat uttag av övertid och annan begränsningsperiod för övertid

Mellan parterna har uppstått tvist avseende tillämpningen år 1999 av de mellan parterna gällande arbetstidsreglerna. Tvisten gällde ursprungligen frågan om Brandförsvarsförbundet hade åsidosatt dessa regler, men har där- efter begränsats till att gälla bestämmandet av det allmänna skadestånd som Brandförsvarsförbundet har att betala på grund av brott mot arbetstidsreg- lerna.

Parterna har fört tvisteförhandlingar utan att kunna enas.

Yrkanden m.m.

Kommunalarbetareförbundet har väckt talan i Arbetsdomstolen och yrkat att Arbetsdomstolen skall förplikta Brandförsvarsförbundet att till Kommunalarbetareförbundet utge allmänt skadestånd med 831 631 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning i målet (den 12 februari 2002) till dess betalning sker.

Arbetsgivarparterna har medgett att Brandförsvarsförbundet gjort sig skyldigt till kollektivavtalsbrott. De har emellertid bestritt yrkandet om allmänt skadestånd och har därvid gjort gällande att det föreligger skäl för jämkning av skadeståndet, i första hand till noll.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

Kommunalarbetareförbundet

Bakgrund och avtalsförhållanden

Brandförsvarsförbundet, som bildades år 1993, är ett kommunalförbund som har till uppgift att utföra brand- och räddningsverksamhet samt annan hälso- och sjukvård inom kommunerna Tyresö, Nynäshamn, Haninge, Huddinge, Nykvarn och Södertälje. Brandförsvarsförbundet är arbetsgivare för omkring 170 brandmän och omkring 70 ambulanssjukvårdare. Brandförsvarsförbundets verksamhet är spridd på brandstationer runt om i de angivna kommunerna.

Arbetstiden för personalgrupperna inom Brandförsvarsförbundet regleras i AB 98 och dess tillhörande bilaga E. De berörda arbetstagarnas ordinarie arbetstid är 42 timmar per vecka. Huvudregeln enligt AB 98 och dess bilaga E är att allt arbete som förekommer utöver ordinarie arbetstid är att betrakta som övertid. Det finns således ingen regel som förvandlar arbetstid utöver ordinarie arbetstid till någon annan typ av arbetstid som skall ersättas på annat sätt än med övertidsersättning. Den närmare regleringen av arbetstiden återfinns i AB 98 § 11. Bestämmelsen innebär att kollektivavtalet har samma innehåll som arbetstidslagen när det gäller hur många timmars övertid som en arbetsgivare får ta ut av en arbetstagare, dvs. högst 48 timmar på en fyra-veckorsperiod eller 50 timmar under en kalendermånad, dock högst 200 övertidstimmar under ett kalenderår. Vidare gäller i enlighet med 9 § arbetstidslagen att nödfallsövertid får tas ut endast om arbetsgivaren snarast under rättar den lokala arbetstagarorganisationen om övertidsarbetet. I AB 98, § 11 mom. 3 b) finns regler som möjliggör för en arbetsgivare och arbetstagarorganisation att träffa kollektivavtal om avvikelse från reglerna i 8 § arbetstidslagen om uttag av övertid och annan begränsningsperiod för övertid.

Under den i målet aktuella tiden år 1999 gällde inte något lokalt kollektivavtal enligt § 11 mom. 3 b) om avvikelse från arbetstidslagens regler om uttag av övertid. Arbetsgivarsidan gjorde tidigare under tvistens handläggning gällande att så var fallet, men det är numera ostridigt att något lokalt kollektivavtal inte gällde i denna fråga.

Den ekonomiska kompensationen till arbetstagarna för övertidsarbete regleras i § 20 AB 98 samt i en bilaga A till kollektivavtalet. I korthet innebär reglerna att arbetstagaren får 180 % av timlönen för s.k. enkel övertid under de två första timmarna och därefter 240 %.

Övertidsuttagen hos Brandförsvarsförbundet

Brandförsvarsförbundet har under lång tid dragits med en mer eller mindre konstant underbemanning. Detta har medfört att organisationen varit extra känslig vid arbetstagarnas sjukdom och semester. Situationen har lösts på så sätt att arbetstagarna har arbetat på sina fridagar och att de inte har kunnat ta ut sin semester. Den ersättning som arbetstagarna fått för övertidsarbetet har varit alldeles för låg eftersom arbetstagarna kompenserats med s.k. fyllnadslön utgörande 120 % av timlönen per timme i stället för de 180 % eller 240 % av timlönen som de varit berättigade till enligt övertidsreglerna i kollektivavtalet. Arbetstagarnas situation har ofta diskuterats mellan parterna under senare år dock utan att Brandförsvarsförbundet vidtagit några åtgärder för att förbättra situationen i detta hänseende.

Under hösten 1999 orkade personalen helt enkelt inte med att arbeta så mycket övertid som det var frågan om. För att undersöka förhållandena på arbetsplatserna bad Kommunalarbetareförbundet att få ut övertidsjournaler från Brandförsvarsförbundet, något som dock visade sig vara svårt. När Kommunalarbetareförbundet i början av år 2000 till slut fick tillgång till övertidsjournalerna för tiden januari till november 1999, fann det vid en närmare granskning att Brandförsvarsförbundet tagit ut alldeles för mycket övertid av arbetstagarna. Med anledning av detta inledde parterna förhandlingar. I samband därmed framförde Brandförsvarsförbundet invändningen att det fanns en överenskommelse mellan parterna innebärande att arbete på arbetstagarnas fritid inte skulle betraktas som övertidsarbete. Vidare menade Brandförsvarsförbundet att dispens för arbete utöver allmän övertid därmed inte behövde sökas. Kommunalarbetareförbundet, som inte ansåg att det fanns någon överenskommelse med detta innehåll, hänsköt frågan om hur övertiden skulle ersättas till en separat central tvisteförhandling den 31 oktober 2000. Vid tillfället enades de centrala parterna om att den arbetstid som tvisten rörde var att anse som övertid. Trots detta fortsatte Brandförsvarsförbundet att hävda sin uppfattning om att överenskommelsen innebar att arbete på arbetstagarnas fritid inte skulle betraktas som övertid. Brandförsvarsförbundet har således fortsatt att ta ut för mycket övertid av arbetstagarna, vilket bl.a. utvisas av omständigheten att det under år 2000 togs ut 5 408 övertidstimmar och under 2001 1 482 övertidstimmar av arbetstagarna. Även detta övertidsarbete är föremål för tvist mellan parterna, men tvisteförhandlingarna är ajournerade i väntan på utgången i detta mål.

Skadeståndsfrågan

Brandförsvarsförbundet skall enligt Kommunalarbetsförbundets uppfattning förpliktas utge allmänt skadestånd för brott mot § 11 i AB 98. Parterna är ense om att antalet otillåtna övertidstimmar uppgår till 2 235,25. I första hand skall enligt Kommunalarbetsförbundets mening det allmänna skadeståndet beräknas enligt den norm om s.k. övertidsavgift som finns i 26 § arbetstidslagen. Övertidsavgiften beräknas enligt denna lagbestämmelse så att varje otillåten timme multipliceras med faktorn en procent av basbeloppet, vilket under år 1999 uppgick till 36 400 kr. Det innebär att Brandförsvarsförbundet bör förpliktas utge det yrkade beloppet till Kommunalarbetsförbundet. Bestämmandet av det allmänna skadeståndet rör en mycket viktig principfråga för Kommunalarbetsförbundet. Arbetsgivarna inom den kommunala sektorn hanterar övertidsreglerna vårdslöst och reglerna används som ett sätt att täcka behovet av arbetskraft i stället för att nyanställa personal. Arbetsgivarnas agerande går ut över arbetstagarna, och detta är en viktig hälsofråga för dem. Arbetsgivarnas beteende måste stävjas, och för att sanktionen i framtiden skall avhålla arbetsgivarna från att agera på detta vis måste den vara kännbar. Till stöd för att det allmänna skadeståndet skall bestämmas med arbetstidslagen som grund finns i dåvarande Arbetarskyddsstyrelsens beslut den 30 augusti 1988, som bl.a. innehåller följande.

Det ankommer i första hand på de avtalsslutande parterna att avgöra om en avtalsbestämmelse innebär undantag från lagen eller bara är en utfyllnad. Ni har överlämnat yttranden av tre av dessa, nämligen Landstingsförbundet, Kommunförbundet och Kommunalarbetsförbundet. De tre förbunden bekräftar att avtalet innebär ett visst undantag från lagen i fråga om övertidsberäkningen men anser samtidigt att undantaget har begränsad omfattning. De tre förbunden anför vidare samstämmt att det inte var parternas avsikt att myndighetstillsynen skulle bortfalla till följd av detta undantag.

Innehållet bekräftar Kommunalarbetsförbundets ståndpunkt, nämligen att den gemensamma partsavsikten har varit att påföljden vid överträdelse av övertidsreglerna skall bestämmas med ledning av den norm som anges i arbetstidslagen. Det är en annan sak att parterna tidigare levde i tron att påföljdsreglerna i arbetstidslagen gällde parallellt med kollektivavtalsregleringen.

För det fall att Arbetsdomstolen inte skulle finna att reglerna om övertidsavgifter i arbetstidslagen skall beaktas särskilt vid beräkningen av det allmänna skadeståndet bör skadeståndet under alla förhållanden bestämmas till en mycket högt belopp, dvs. högre än ett normalskadestånd i enlighet med medbestämmandelagen.

Arbetsgivarparterna

Bakgrund m.m.

Vad Kommunalarbetareförbundet har anfört om avtalsförhållandena kan vitsordas.

Brandförsvarsförbundet är arbetsgivare för totalt ca 500 personer, varav 188 heltidsanställda brandmän, 52 deltidanställda brandmän och 96 ambulanssjukvårdare. Ambulanssjukvården bedrivs på entreprenad för Stockholms läns landsting.

Arbetstagarnas schemaläggning ger dem goda möjligheter att arbeta extra, vilket många också väljer att göra. Något som underlättar extraarbete är omständigheten att det under nattpassen inträder nattvila efter kl. 22.30. Tjänstgörande personal kan då vanligen gå och lägga sig och eftersom det inte sker särskilt många uttryckningar nattetid finns alltså goda möjligheter till vila. Brandförsvarsförbundet vill ge arbetstagarna möjligheter att arbeta extra inom den egna verksamheten.

Brandförsvarsförbundet medger att det under år 1999 har förekommit övertidsuttag som innefattar brott mot § 11 AB 98. Det bör dock hållas i minnet att det övertidsarbete som förekommit har haft varierande karaktär. Inom Brandförsvarsförbundet finns olika former av arbetsuppgifter som arbetstagarna utför utanför sin ordinarie arbetstid. I den förteckning över övertidsarbete som Brandförsvarsförbundet har fört har dessa olika arbetsuppgifter redovisats under skilda rubriker. "Utredningsinsats", "Personalbrist" och "Tyresta" är benämningar på arbetsuppgifter vilka kan beskrivas som sedvanligt övertidsarbete. Vad som benämns "Övning Berga", "Stationsmöte", "Egen Utbildning", "Eget Ansvar" och "Projekt" är däremot arbetsuppgifter som Brandförsvarsförbundet inte har uppfattat som traditionellt övertidsarbete. Den i särklass största posten när det gäller arbetad tid utöver ordinarie arbetstid är den som har redovisats under rubriken "Eget Ansvar". Det är här fråga om arbetsuppgifter som de anställda har haft möjlighet att utföra på sin fritid, även om uppgiften normalt skall utföras på ordinarie arbetstid. Som exempel på arbetsuppgifter av detta slag kan nämnas att L.W. och L.H. har ansvarat för slang- och civilförsvarsförråd samt att J.W. och K.O. har ansvarat för Brandförsvarsförbundets datorutrustning.

Utgångspunkter för bestämmande av allmänt skadestånd för brott mot övertidsregleringen

Arbetsgivarparternas uppfattning är att allmänt skadestånd för överträdelse av kollektivavtalets övertidsreglering bör bestämmas med ledning av de principer som normalt tillämpas enligt medbestämmandelagen vid kollektivavtalsbrott. Man bör alltså inte söka ledning i bestämmelsen om övertidsavgift i 26 § arbetstidslagen. Till stöd för denna ståndpunkt kan nämnas det av Kommunalarbetareförbundet angivna beslutet den 30 augusti 1988 av dåvarande Arbetarskyddsstyrelsen. Beslutet innehåller utöver vad Kommunalarbetareförbundet har redovisat bl.a. även följande.

Arbetstidslagens regler är straffsanktionerade. Den nämnda överträdelsen har även anmälts till polisen. Straffbestämmelserna är dock bara tillämpliga vid överträdelser av lagen. Om någon bryter mot en avtalsbestämmelse gäller i stället påföljder som avses i medbestämmandelagen.

 Arbetskyddsstyrelsen anser mot denna bakgrund att parterna på det kommunala avtalsområdet har gjort undantag från lagens övertidsregler. Myndighets-tillsynen omfattar därför inte uttaget av övertid inom detta område. Härav följer att lagens straffbestämmelser inte heller är tillämpliga på detta övertidsuttag.

Grunder för jämkning av det allmänna skadeståndet

Arbetsgivarparternas uppfattning är att det allmänna skadeståndet för det kollektivavtalsbrott som förekommit skall jämkas till noll. Detta gäller oavsett om arbetstidslagens regler om övertidsavgifter skall ligga till grund för bestämmande av skadeståndet eller om skadeståndet skall bestämmas på sedvanligt sätt.

Den huvudsakliga grunden för jämkning är att Brandförsvärsförbundets representanter under den aktuella tiden hade uppfattningen att det har gällt en lokal överenskommelse om avvikelse från 200-timmarsgränsen avseende övertidsarbete. Bakgrunden till detta är att parterna hade träffat två likalydande lokala överenskommelser, närmare bestämt den 16 juni 1994 och den 7 april 1997, med innebörden att vissa arbetsuppgifter som arbetstagarna utförde på sin fritid inte skulle betraktas som övertidsarbete. I tvisten är det 1997 års överenskommelse som är av intresse. Den innehåller bl.a. följande bestämmelse i § 5 punkten 4.

Arbetstagare som på sin fritid deltar i av förbundet beslutad/godkänd verksamhet, exempelvis befälsmöten, ansvarsgrupper/fordonsgrupper, test av automatlarm, svetsvakt m m, erhåller ersättning härför med 120 % av arbetstagarens timlön för varje närvarotimme. 30 § AB gäller ej vid dessa tillfällen.

Denna överenskommelse från år 1997 gällde även under det för tvisten aktuella året 1999. Att så var fallet följer av att det den 4 november 1999 träffades överenskommelse om förlängning av 1997 års överenskommelse fram till den 31 december 1999. Till överenskommelsen finns fogat ett förhandlingsprotokoll den 16 januari 1998, som visserligen inte undertecknats av arbetstagar-sidan, men som klargör att förlängningen avsåg just 1997 års överenskommelse. Ett ytterligare stöd för att 1997 års överenskommelse gällde även under år 1999 är en uppsägningshandling den 10 mars 2000 från arbetstagar-sidan som innehåller bl.a. följande.

Undertecknad organisation har efter diskussion med vår klubbstyrelse och våra medlemmar kommit fram till att den överenskommelsen från 1997-04-07 med tillhörande tillämpningar ska upphöra och att AB 98 samt bilaga E skall gälla i sin helhet.

 Med anledning av detta anser jag att det med all tydlighet har framkommit att vi önskat säga upp överenskommelsen under en längre tid och att uppsägningen därmed skall upphöra från och med den 1 april 2000.

Vidare finns ett protokoll från en lokal förhandling den 27 mars 2000 med följande innehåll.

§ 1. Kommunal har sagt upp avtal från 1997-04-07. Uppsägningen är från 2000-03-10.

§ 2. Frågan har tagits upp om avtalet är ett kollektivavtal eller en lokal överenskommelse och hur det kan sägas upp. SBff anser sig ha skrivit på ett gällande kollektivavtal och har även behandlat avtalet som ett sådant under tidsperioden fram till dags datum. Kommunal gör gällande att avtalet är en lokal överenskommelse. Frågan är av största vikt för att avgöra om avtalet ingår i Lok 98 eller är ett fristående avtal, för bedömning av uppsägningstiden.

§ 3. Avtalet kommer att gälla tills annat har beslutats

§ 4 Parterna är oense i frågan om avtalets form och därmed behörig uppsägningstid.

Vid en central tvisteförhandling som ägde rum den 25 oktober 2000 anförde Brandförsvarsförbundet uppfattningen att, såvida inte annat överenskommit, den träffade uppgörelsen gäller under pågående avtalsperiod med utgång den 31 mars 2001.

Av det anförda framgår att Brandförsvarsförbundet hela tiden har hävdat att 1997 års överenskommelse gällde under den i målet aktuella tiden, dvs. under år 1999. Brandförsvarsförbundet uppfattade saken så att överenskommelsen utgjorde ett sådant kollektivavtal om avvikelser från 8 § arbetstidslagen som avses i AB 98 § 11 mom 3 b). Under målets handläggning i Arbetsdomstolen har arbetsgivarparterna visserligen kommit till uppfattningen att det inte skulle kunna styrka Brandförsvarsförbundets inställning i fråga om innehållet i överenskommelserna. Den omständigheten att Brandförsvarsförbundet har befunnit sig i god tro i denna fråga sedan i vart fall år 1994 föranleder dock att det allmänna skadeståndet bör jämkas.

Arbetsgivarparterna anför härutöver följande skäl som grund för jämkning av det allmänna skadeståndet.

1. Kommunalarbetareförbundet har inte påtalat eller framfört någon annan uppfattning än Brandförsvarsförbundet i frågan om det funnits kollektivavtal som reglerade frågan om hur arbete på arbetstagarnas fritid skulle bedömas.

2. Om man beaktar endast traditionell beordrad övertid är det endast fem arbetstagare som har haft mer än tillåtna 200 timmar övertid.

3. Det är arbetstagarna själva som önskat få möjlighet att arbeta extra på arbetsplatsen i stället för att erbjuda sina tjänster på fritiden åt andra arbetsgivare.

4. Merparten av det övertidsarbete som arbetstagarna har utfört på sin fritid är inte beordrad av Brandförsvarsförbundet, utan arbetstagarna har själva i stor utsträckning bestämt när arbetet skulle utföras. Vissa av arbetstagarna skulle

egentligen ha utfört arbetsuppgifterna under normal arbetstid men valde att utföra arbetet på sina lediga dagar.

5. Om Brandförsvarsförbundet hade varit medvetet om att t.ex. alla timmar som arbetstagarna utfört under "Eget ansvar" skulle betraktas som allmän övertid, hade Brandförsvarsförbundet förhindrat sådant arbete. Detta kan sägas gälla i stort sett all den tid som inte är att anse som traditionell beordrad övertid.

6. Brandförsvarsförbundet har aldrig haft för avsikt att göra någon ekonomisk vinst genom att låta arbetstagarna arbeta på sin fritid. När det gäller övertidsarbete som inte varit traditionellt beordrat arbete kunde Brandförsvarsförbundet exempelvis ha anlitat entreprenörer att utföra arbetsuppgifterna snabbare och till ungefär samma kostnad.

7. Under år 1999 inträffade den stora Tyrestabranden, vilket innebar att hela Brandförsvarsförbundets administration fick arbeta i stab. Återställningen efter branden tog omkring ett år efter det att branden hade släckts.

8. Brandförsvarsförbundet har inte formellt registrerat övertiden i samband med släckningen av Tyrestabranden som nödfallsövertid. Brandförsvarsförbundet har heller inte underrättat Kommunalarbetareförbundet om denna nödfallsövertid på det sätt som krävs. Om Brandförsvarsförbundet hade handlat formellt riktigt hade åtskilliga timmar betraktats som nödfallsövertid.

9. Den lokala fackliga ordföranden M.C. och styrelsemedlemmen L.W. finns med bland de arbetstagare som överskridit gränsen om 200 timmar övertid på ett år. I vart fall borde dessa två ha underrättat Brandförsvarsförbundet om Kommunalarbetareförbundets uppfattning.

10. Arbetstagarna har i vissa fall redovisat sin arbetstid utöver ordinarie arbetstid i efterhand, varför Brandförsvarsförbundets kontroll av arbetstiden kan ha skett för sent. Exempelvis redovisade J.W. all sin övertid på en och samma gång.

11. Under år 1999 flyttade hela Brandförsvarsförbundets administration till ett nybyggt huvudkontor, vilket bl.a. medförde att datanätet samt löne- och schemahanteringssystemen var under uppbyggnad under åren 1998-2000.

12. Brandförsvarsförbundet övertog lönehanteringen från Huddinge kommun och köpte in ett nytt lönesystem under år 1999.

13. När det väl stod klart för Brandförsvarsförbundet att Kommunalarbetareförbundet hade en annan uppfattning i frågan om arbete på fritiden har Brandförsvarsförbundet sett till att det inte längre förekommer brott mot arbetstidsreglerna.

14. Brandförsvarsförbundets motiv för sitt handlande har varit gott. Syftet har inte på något sätt varit att nonchalera vad arbetsmiljölagen föreskriver om arbetsgivarens skyldighet att förebygga olycksfall och sjukdomar. Enligt den

frivillighetsprincip som rått på Brandförsvarsförbundet har de arbetstagare som velat arbeta extra också kunnat göra detta inom den egna organisationen. Genom denna lösning omfattades arbetstagarna av försäkringar och pensionsrättigheter.

15. Det har varit svårt att anställa ytterligare ambulanspersonal.

16. Genom ett lokalt kollektivavtal den 7 oktober 2002 gav Kommunalarbetareförbundet, genom A.P., dispens till alla sina medlemmar på upp till 350 timmar totalt utöver ordinarie arbetstid under verksamhetsåret 2002. Om motsvarande dispens hade getts för verksamhetsåret 1999 hade det medfört att endast sex personer hade arbetat för mycket övertid.

Kommunalarbetareförbundet

Beträffande vad Brandförsvarsförbundet anfört om att det befunnit sig i god tro i vart fall fram till tvistens inledande och när det gäller de möjligheter som finns för parterna att göra avsteg från regler i AB 98 om övertid anför Kommunalarbetareförbundet följande. På central nivå tecknar Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet och Kommunalarbetareförbundet den s.k. huvudöverenskommelsen, HÖK. Aktuell HÖK slöts den 24 april 1998 med giltighetstid fr.o.m. den 1 april 1998. HÖK är endast en rekommendation till kommuner och landsting att anta densamma. I HÖK ingår AB 98, löneavtal och ett antal protokollsanteckningar. För att kommuner och landsting skall bli bundna av AB 98 måste de särskilt anta HÖK:s regler i lokala kollektivavtal, s.k. LOK. När det gäller vissa kommunalförbund, bl.a. Brandförsvarsförbundet, har kommunförbundet fått en särskild fullmakt att för Brandförsvarsförbundets räkning teckna LOK för att bestämmelserna i AB 98 skall bli gällande för Brandförsvarsförbundet. Det har också skett i detta fall. I LOK 98 ingår allt som finns i AB 98. I HÖK 98 anges vidare att LOK 98 avlöser LOK 95 samt att den senare upphörde den 31 mars 1998. LOK 98 gällde till den 31 mars 2001.

Till HÖK 98 hör en bilaga 5 som innehåller en regel som medger lokalavdelning inom Kommunalarbetareförbundet rätt att i avtal med arbetsgivaren avvika från huvudregeln om övertidsarbete. Som ett exempel härpå kan nämnas den fullmakt, daterad den 15 april 2002, i vilken Kommunalarbetareförbundets Stockholmsavdelning har gett den facklige förtroendemannen vid Brandförsvarsförbundet A.P. rätt att i avdelningens namn förhandla och göra avsteg bl.a. från 8 § arbetstidslagen. Att anmärka är dock att denna fullmakt gäller för år 2002 och inte för det i målet aktuella året 1999.

Bakgrunden till de två överenskommelserna från åren 1994 och 1997 var Brandförsvarsförbundets pressade ekonomiska situation. De tillkom alltså främst i arbetsgivarens intresse. Under år 1994 sade Brandförsvarsförbundet upp personal och det fanns en risk för att ytterligare anställda skulle sägas upp. Vidare hade ett stort antal brandmän inte fått den brandmannautbildning som de var berättigade till. Det var i detta läge som Kommunalarbetareförbundets lokala avdelning tog initiativ till en lösning på frågan. Lösningen blev att arbetsgivaren skulle besparas kostnader genom att arbets-

tagarna arbetade mot fyllnadslön med 120 % av sin lön i stället för tidigare 180 % respektive 240 %. Som motprestation skulle arbetsgivaren inte säga upp fler brandmän och skulle även se till att utbildade brandmän fick sin utbildning. Arbetsgivaren fullföljde sina åtaganden. Arbetstagarna var således beredda att arbeta mot en lägre ersättning för att hjälpa Brandförsvarsförbundet i det pressade ekonomiska läget. Det var dock aldrig tal om att övertiden inte skulle vara att anse som övertid. Överenskommelsen handlade enbart om ersättningsnivån, något som tydliggörs av formuleringen om att bestämmelserna i AB § 30 om ersättning för övertidsarbete inte gäller vid dessa tillfällen.

Överenskommelsen från år 1994 ersattes av 1997 års överenskommelse. Även denna gång kom initiativet till överenskommelsen från arbetsgivar sidan. 1997 års överenskommelse ingick i LOK 95. Att LOK 95 löpte ut den 31 mars 1998 innebar att även 1997 års överenskommelse upphörde att gälla. Den 1 april 1998 trädde LOK 98 i kraft utan att någon överenskommelse liknande 1997 års överenskommelse hade tecknats. Brandförsvarsförbundet begärde dock att få en ny liknande överenskommelse till stånd och upprättade med anledning av detta även ett förhandlingsprotokoll den 16 januari 1998. Kommunalarbetareförbundets lokala fackklubb vägrade dock att underteckna handlingen, varför ingen överenskommelse kom till stånd. Detta innebär att från och med ingåendet av LOK 98 har det inte funnits någon överenskommelse. När det gäller storleken på ersättningen till arbetstagarna för arbetstid utöver ordinarie arbetstid gäller således endast de bestämmelser som finns i AB 98.

Vare sig 1997 års överenskommelse har varit giltig eller ej kan Kommunalarbetareförbundet inte vitsorda att Brandförsvarsförbundet skulle ha befunnit sig i god tro när det gäller överenskommelsens innehåll. Det handlar ju om grundläggande regler när det gäller arbetstid som Brandförsvarsförbundet borde vara väl insatt i.

När det gäller övriga av Brandförsvarsförbundet anförda jämningsgrunder är Kommunalarbetareförbundets inställning följande.

1. Det är svårt att förstå påståendet om att Kommunalarbetareförbundet inte har påtalat eller framfört någon annan uppfattning än Brandförsvarsförbundet i frågan om det funnits kollektivavtal som reglerade frågan om hur arbete på arbetstagarnas fritid skulle bedömas. Kommunalarbetareförbundet ifrågasätter vilken "uppfattning" som Brandförsvarsförbundet avser, eftersom Brandförsvarsförbundets inställning i fråga om innehållet i överenskommelserna framkom först när tvisteförhandlingarna inleddes i början av år 2000. Dessförinnan kände Kommunalarbetareförbundet inte till Brandförsvarsförbundets uppfattning om att arbete utöver ordinarie arbetstid inte skulle vara att anse som övertid.
2. Det saknar betydelse att endast fem arbetstagare har överskridit gränsen om 200 timmar övertid, om man beaktar endast vad arbetsgivarparterna har kallat traditionellt övertidsarbete. Kommunalarbetareförbundet anser att begränsningsreglerna för övertid gäller oavsett vilken typ av övertid som det är fråga om och att det är Brandförsvarsförbundet som är ansvarigt för att reglerna följs.

3. Det bestrids att arbetstagarna själva har önskat att få möjlighet att arbeta extra på sin egen arbetsplats i stället för att erbjuda sina tjänster på fritiden åt andra arbetsgivare. Brandförsvarsförbundet bedriver verksamhet på flera olika brandstationer. Ibland måste möten med hela personalstyrkan äga rum, vilket betyder att en del arbetstagare får delta i mötena på tid utöver sin ordinarie arbetstid. Alla de olika typer av arbetsuppgifter som utförs, förutom möjligtvis när det gäller arbetet med datorerna, måste utföras av brandmän. De extra arbetsuppgifterna är således mer eller mindre att betrakta som beordrade av arbetsgivaren och måste således i många fall utföras utanför ordinarie arbetstid.

4. Kommunalarbetareförbundet bestrider att arbetstagarna av egen fri vilja utfört arbetet på fridagar. Kommunalarbetareförbundet vill här särskilt anmärka att arbetstagarna inte har utnyttjat situationen för att tjäna pengar. I vilket fall som helst har arbetsgivaren känt till situationen.

5. Kommunalarbetareförbundet kan inte godta påståendet att Brandförsvarsförbundet med vetskap om avtalsförhållandenas rätta innebörd skulle ha förhindrat sådant arbete som har förtecknats under rubriken "Eget ansvar". Det är Brandförsvarsförbundet som har ansvaret för att övertidsreglerna följs. Kommunalarbetareförbundet har försökt få bukt med situationen med det för höga övertidsuttaget tidigare men Brandförsvarsförbundet har valt att inte agera i frågan. Det var först under år 2002 som en förändring skedde i samband med att Brandförsvarsförbundet skaffade sig ordentliga rutiner när det gäller bevakningen av övertiden. Brandförsvarsförbundet har hela tiden varit medvetet om Kommunalarbetareförbundets inställning i frågan.

6. Kommunalarbetareförbundet har aldrig gjort gällande att 1997 års överenskommelse syftade till att ge Brandförsvarsförbundet en ekonomisk vinst. I stället var meningen att Brandförsvarsförbundet skulle besparas kostnader i en svår ekonomisk situation. Brandförsvarsförbundet har dock fortsatt att tillämpa systemet även efter det att de akuta ekonomiska svårigheterna var överståndna.

7-8. Den stora branden i Tyresta år 1999 och dess inverkan på Brandförsvarsförbundets administration saknar betydelse för denna tvist. Det är i och för sig riktigt att Brandförsvarsförbundet inte har registrerat övertiden i samband med släckningen av Tyrestabranden som nödfallsövertid och inte heller har underrättat Kommunalarbetareförbundet om denna nödfallsövertid på det sätt som krävs.

9. Det är riktigt att den lokala fackliga ordföranden M.C. och styrelsemedlemmen L.W. finns med bland de arbetstagare som har överskridit gränsen om 200 timmar övertid på ett år. Detta är dock inget skäl för jämkning. Att en facklig förtroendeman har arbetat för mycket övertid är inte ett förhållande som Kommunalarbetareförbundet har godkänt.

10. Det är inte riktigt att arbetstagarna i vissa fall har redovisat sin arbetstid utöver ordinarie arbetstid i efterhand. Brandförsvarsförbundet har hela tiden känt till exakt hur mycket arbetstid J.W. hade till sitt förfogande för sitt uppdrag.

Det har ålegat Brandförsvarsförbundet att hålla sig underättat om hur mycket övertid de anställda arbetat.

11- 12. Att Brandförsvarsförbundets administration under år 1999 flyttade till ett nybyggt huvudkontor och övertog lönehanteringen från Huddinge kommun är inget skäl för jämkning av skadeståndet.

13. Att Brandförsvarsförbundet senare har upphört att fortlöpande bryta mot arbetstidsreglerna är givetvis inget självständigt skäl för jämkning av skadeståndet.

14. Kommunalarbetareförbundet kan inte godta påståendet om att Brandförsvarsförbundets handlande har förestavats av goda syften. Brandförsvarsförbundet har tvärtom missbrukat arbetstagarnas lojalitet och utnyttjat situationen för att bespara sig kostnader till nackdel för personalen. Brandförsvarsförbundet har helt enkelt struntat i övertidsreglerna.

Sammanfattningsvis anser Kommunalarbetareförbundet att vad Brandförsvarsförbundet har anfört inte utgör godtagbara skäl för jämkning av skadeståndet.

Domskäl

Bakgrunden till tvisten är i korthet följande. Vid en genomgång av övertids- och mertidsjournalerna på Brandförsvarsförbundet kom Kommunalarbetareförbundet till uppfattningen att övertidsuttaget under år 1999 överskred det antal timmar som medges enligt arbetstidsreglerna i gällande kollektivavtal, AB 98. Mellan parterna uppkom därefter tvist rörande denna fråga. Arbetsgivarparterna bestred inledningsvis att det hade förekommit något brott mot kollektivavtalet men har sedermera medgett att så har varit fallet. Tvisten i målet gäller nu endast om och i vilken mån det skall utgå allmänt skadestånd för Brandförsvarsförbundets åsidosättanden av övertidsreglerna i kollektivavtalet.

Partsställningen i målet

Efter huvudförhandlingen har uppkommit fråga om Arbetsgivarförbundet KFF:s ställning som part i målet. Det har därvid blivit upplyst att kollektivavtalet mellan Brandförsvarsförbundet och Kommunalarbetareförbundet har träffats som ett självständigt kollektivavtal på grundval av ett rekommendationsavtal som ingåtts mellan de centrala parterna. Det har dessutom framkommit att Arbetsgivarförbundet KFF inte hade bildats då det för Brandförsvarsförbundet gällande avtalet tillkom år 1998. Några särskilda yrkanden har inte riktats mot Arbetsgivarförbundet KFF.

Mot bakgrund av det anförda kommer Arbetsdomstolen till slutsatsen att Arbetsgivarförbundet KFF inte enligt bestämmelserna i 4 kap. 5 § arbets-tvistlagen skall inta ställning som part i målet. Det betyder att denna organisation skall skiljas från målet.

Utredningen i målet

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på Kommunalarbetareförbundets begäran hållits förhör upplysningsvis med den tidigare klubbordföranden K.B., lokalombudsmannen B.S. och klubbordföranden A.P.. På arbetsgivarparternas begäran har hållits förhör upplysningsvis med den produktionsansvarige hos Brandförsvarsförbundet L-G.U. och insatsledaren S.B.. Parterna har även åberopat viss skriftlig bevisning.

Allmänna utgångspunkter för bestämmande av det allmänna skadeståndet

Arbetstidslagen (1982:673) är i stor utsträckning dispositiv samtidigt som den innehåller bestämmelser om straff respektive övertidsavgift vid överträdelse av vissa regler i lagen. En konsekvens av denna uppläggnings av arbetstidslagstiftningen är att skilda påföljdssystem gäller för en part beroende på om parten överträtt en lagregel eller en bestämmelse i kollektivavtal som ersatt lagregeln. I det sistnämnda fallet kan det enbart bli fråga om en skadeståndspåföljd enligt medbestämmandelagens regler och tvisten handläggs då enligt lagen om rättegången i arbetstvister (jfr prop. 1981/82:154 s. 48 f.).

Under den i målet aktuella tiden var parterna i den föreliggande tvisten bundna av kollektivavtalet AB 98. Av avtalets bestämmelser om arbetstid i § 11 framgår att arbetstidslagen gäller med de särskilda bestämmelser och tillägg som anges i kollektivavtalet. Bland dessa bestämmelser märks mom. 3 b), som innebär att arbetsgivare och arbetstagarorganisation får träffa kollektivavtal om avvikelse från reglerna i 8 § arbetstidslagen om uttag av övertid och om begränsningsperiod för övertid.

Parterna i tvisten är ense om att det för Brandförsvarsförbundets verksamhet under år 1999 inte har förelegat någon överenskommelse om avvikelse från bestämmelserna i 8 § arbetstidslagen. Parterna är vidare ense om att det i Brandförsvarsförbundets verksamhet under detta år har förekommit ett övertidsuttag om 2 235 timmar, avseende 20 arbetstagare, utöver vad som är tillåtet enligt gällande regler. Parterna är slutligen ense om att detta övertidsuttag innefattar en överträdelse av bestämmelserna i AB 98 och att överträdelsen i princip sanktioneras av medbestämmandelagens regler om allmänt skadestånd. Den fråga som underställts domstolens prövning är som nämnts uteslutande om och i vilken mån sådant skadestånd skall utgå.

Kommunalarbetareförbundet har anfört att man vid bestämmande av det allmänna skadeståndet skall särskilt beakta arbetstidslagens regler om övertidsavgift. Dessa regler återfinns i 26 § och innebär att en arbetsgivare som har överträtt lagens bestämmelser om allmän övertid respektive nödfallsövertid utan att ha stöd i kollektivavtal eller ha fått dispens skall betala en särskild avgift. Denna övertidsavgift bestäms av allmän domstol och inbetalas till länsstyrelsen. Övertidsavgiften utgör, för varje timme otillåten övertid och för varje arbetstagare som anlitats i strid mot lagens regler, en procent av det basbelopp som enligt lagen om allmän försäkring gällde vid den tidpunkt då överträdelsen begicks. Avgiften kan sättas ned eller efterges om särskilda omständigheter föreligger.

Arbetsgivarparterna har menat att frågan om allmänt skadestånd för brott mot övertidsreglering i kollektivavtal skall bedömas enligt sedvanliga principer vid tillämpningen av medbestämmandelagen utan att man särskilt beaktar arbetstidslagens regler om övertidsavgift.

Enligt Arbetsdomstolens mening är det beträffande utgångspunkterna för skadeståndsbedömningen av intresse att arbetstidslagens regler om övertidsavgift infördes inte minst i syftet att åstadkomma en sanktion vid överträdelser av lagreglerna som inte var mindre effektiv än sanktionen vid överträdelse av kollektivavtalsbestämmelser. Departementschefen uttalade i lagförarbetena att de skadeståndspåföljder som var aktuella vid överträdelser av arbetstidsregler i kollektivavtal i många avseenden framstod som effektivare än normalstraffen vid överträdelse av lagreglerna om arbetstiden. Denna skillnad kunde enligt departementschefens mening även tänkas negativt påverka arbetsgivarnas intresse av att sluta kollektivavtal om arbetstid. Införandet av en straffavgift skulle skapa bättre balans mellan sanktionerna vid överträdelser av lagreglerna och av avtalsbestämmelser som gäller i stället för lagregler. En sådan åtgärd borde enligt departementschefen också kunna öka benägenheten att söka avtalslösningar (se a. prop. s. 51 f.). I motiven uttalas även att man vid nedsättning eller eftergift av övertidsavgiften borde kunna hämta ledning i Arbetsdomstolens praxis såvitt gäller jämkning av allmänt skadestånd (a. prop. s. 53).

I överensstämmelse med det synsätt som kommer till uttryck i förarbetena till arbetstidslagen anser Arbetsdomstolen att starka skäl talar för att det skall råda balans mellan de sanktioner som blir tillämpliga vid överträdelse av lagreglerna respektive överträdelse av avtalsregler om övertid. Övertidsavgiften infördes i syfte att åstadkomma en sådan balans, och när nu avgiftens storlek har precisrats på visst sätt i arbetstidslagen är det följdriktigt att ett allmänt skadestånd för brott mot övertidsregler i ett kollektivavtal bestäms med beaktande av övertidsavgiftens storlek i ett motsvarande fall av tillämpning av arbetstidslagen. Om det allmänna skadeståndet för avtalsbrott i allmänhet skulle bestämmas till en lägre nivå, skulle den åsyftade balansen mellan sanktionsystemen inte uppnås.

Arbetsdomstolen kommer på grund av det anförda till slutsatsen att det allmänna skadeståndet för åsidosättande av kollektivavtalsregler om högsta tillåtna uttag av övertid som regel bör bestämmas med reglerna om övertidsavgift som en allmän utgångspunkt. Domstolen återkommer i det följande till vad detta innebär i det föreliggande fallet. Dessförinnan finns det anledning att gå in på de grunder för jämkning av det allmänna skadeståndet som har anförts av arbetsgivarparterna.

Finns det skäl att jämka det allmänna skadeståndet på grund av god tro på Brandförsvarsförbundets sida?

Den huvudsakliga jämningsgrund som har anförts från arbetsgivarparternas sida går ut på att Brandförsvarsförbundet i god tro har haft uppfattningen att det för dess verksamhet har gällt en lokal överenskommelse av innebörden att visst arbete som utförs på fritiden inte skall räknas som övertidsarbete. Kom-

munalarbetareförbundet har bestritt att det föreligger skäl för jämkning på denna grund.

Den lokala överenskommelse som arbetsgivarparterna har syftat på återfinns i ett förhandlingsprotokoll den 7 april 1997 och har följande lydelse.

Arbetstagare som på sin fritid deltar i av förbundet beslutad/godkänd verksamhet, exempelvis befälsmöten, ansvarsgrupper/fordonsgrupper, test av automatlarm, svetsvakt m m, erhåller ersättning härför med 120 % av arbetstagarens timlön för varje närvarotimme. 30 § AB gäller ej vid dessa tillfällen.

Parterna har skilda uppfattningar i frågan om denna överenskommelse alltjämt var gällande under den i målet aktuella tiden år 1999. Den frågan finns det emellertid ingen anledning att gå närmare in på i detta sammanhang. Domstolen har nämligen i enlighet med parternas uppfattning att utgå från att överenskommelsen under alla förhållanden inte innefattar någon sådan avvikelse från arbetstidslagens regler som avses i AB 98. Vad frågan gäller är enbart om Brandförsvarsförbundets missuppfattning i det sistnämnda hänseendet kan anses ha varit ursäktlig.

1997 års lokala överenskommelse tar enligt sin ordalydelse inte sikte på annat än ersättningsnivån i fråga om vissa arbetsuppgifter som utförs på arbetstagarnas fritid. Att bestämmelsen inte syftar på något annat bekräftas genom tillägget att AB § 30 inte gäller vid dessa tillfällen. I målet är upplyst att den sistnämnda bestämmelsen gällde ersättningen för övertidsarbete. Det finns under dessa förhållanden ingenting i överenskommelsens ordalydelse som kan ge intrycket att innebörden skulle vara att arbetsuppgifter av det angivna slaget som utförs på arbetstagarnas fritid inte skulle betraktas som övertidsarbete. Det saknas med andra ord varje stöd för tolkningen att man genom överenskommelsen har avtalat om en avvikelse från vad som annars gäller i fråga om högsta tillåtna uttag av allmän övertid. Brandförsvarsförbundet har för övrigt självt i administrativt hänseende behandlat den aktuella arbetstiden som övertidsarbete genom att registrera den som sådan i särskilda förteckningar för de olika arbetstagarna.

Frågan är då om Brandförsvarsförbundets missuppfattning i det aktuella hänseendet kan anses som ursäktlig på grund av någon handling eller underlåtenhet från arbetstagar sidans sida i förhållande till Brandförsvarsförbundet. Arbetsgivarparterna har gjort gällande att Kommunalarbetareförbundet eller dess lokala företrädare borde ha gjort klart för Brandförsvarsförbundet att 1997 års överenskommelse inte innefattade något avsteg från de gällande arbetstidsreglerna. Vad arbetsgivarparterna har anfört i denna del kan dock enligt Arbetsdomstolens mening inte tillmätas betydelse för skadestandsfrågan redan av det skälet att man på arbetstagar sidan under den i målet aktuella tiden år 1999 inte synes ha haft klart för sig vilken uppfattning Brandförsvarsförbundets företrädare hade i fråga om innebörden av 1997 års överenskommelse. Kommunalarbetareförbundets eller dess lokala företrädares förhållningssätt till övertidsfrågorna kan enligt domstolens mening alltså inte föranleda att Brandförsvarsförbundets avtalsbrott skall betraktas som ursäktligt.

Sammanfattningsvis kommer domstolen till slutsatsen att vad Brandförvarsförbundet anfört om god tro rörande innebörden av 1997 års överenskommelse inte utgör något godtagbart skäl för jämkning av det allmänna skadeståndet.

Arbetsgivarparternas övriga grunder för jämkning

Flera av de övriga jämkningsgrunder som anförts av arbetsgivarparterna tar sikte på *arbetsuppgifternas karaktär*. Det har enligt deras mening i stor utsträckning varit fråga om annat arbete än sedvanligt beordrat övertidsarbete och arbetstagarna har själva velat arbeta extra på arbetsplatsen i stället för att arbeta åt andra arbetsgivare. Kommunalarbetareförbundet har menat att övertidsarbetet har varit att anse som beordrat.

I anslutning till det nu anförda kan domstolen konstatera att Brandförvarsförbundet självt i administrativt hänseende har registrerat den aktuella arbetstiden som övertid. Från arbetstidsynpunkt måste det för övrigt anses sakna betydelse vilket slags arbetsuppgifter som har utförts utom den ordinarie arbetstiden. De administrativa rutinerna synes ha möjliggjort en mer eller mindre kontinuerlig kontroll av övertidsuttaget. Arbetsdomstolen anser att arbetsgivarparternas nu berörda argument inte bör tillmätas någon betydelse för skadeståndsfrågan.

Arbetsgivarparterna har vidare framhållit att det under den aktuella tiden har företagits *förändringar i Brandförvarsförbundets administration* som har bidragit till åsidosättandet av övertidsreglerna. Enligt domstolens mening kan emellertid de angivna administrativa förändringarna inte frånta Brandförvarsförbundet dess ansvar som arbetsgivare för övertidsuttaget. För övrigt synes som redan nämnts den registrering som förekommit faktiskt ha möjliggjort en mer eller mindre kontinuerlig kontroll av förhållandena. Vad Brandförvarsförbundet anfört i denna del utgör inte något skäl för jämkning av det allmänna skadeståndet.

Vidare har arbetsgivarparterna gjort gällande att det under den aktuella tiden förelåg *brist på ambulanspersonal*. Om så har varit fallet, kan detta likväl inte frånta Brandförvarsförbundet ansvaret för att personalen har arbetat för mycket övertid. Det hade givetvis varit möjligt för Brandförvarsförbundet att genom förhandlingar med Kommunalarbetareförbundet söka åstadkomma en dispens för ytterligare övertidsuttag avseende denna personalkategori. Inte heller det nu anförda argumentet kan motivera en jämkning av skadeståndet.

När det gäller arbetet i samband med den stora *branden i Tyresta nationalpark* har arbetsgivarparterna framhållit att det har varit fråga om nödfallsövertid som inte skulle ha betraktats som brott mot kollektivavtalet om Brandförvarsförbundet i enlighet med gällande regler snarast hade underrättat Kommunalarbetareförbundets lokala organisation om saken. Enligt arbetsgivarparterna var det fråga om en mycket speciell situation där ansträngningarna måste prioriteras på brandsläckningsarbetet, samtidigt som det måste ha varit uppenbart för de lokala företrädarna på arbetstagersidan att förutsättningarna för nödfallsövertid var uppfyllda. Enligt domstolens mening finns det anledning att ta viss hänsyn till det nu anförda vid bestämmande av skadeståndet.

Sammanfattande bedömning i skadestandsfrågan

Arbetsdomstolen finner sammanfattningsvis att Brandförsvarsförbundet inte kan undgå skyldighet att utge ett allmänt skadestånd till Kommunalarbetareförbundet för de brott mot övertidsreglerna som har förekommit. Det råder inget tvivel om att det sammantaget har varit fråga om ett mycket allvarligt åsidosättande av kollektivavtalet. Som har anförts i det föregående bör det allmänna skadeståndet beräknas med arbetstidslagens normer för övertidsavgift som allmän utgångspunkt. Det betyder att skadeståndet bör ligga på den nivå som förbundet har angett. Det bör dock som nämnts tas viss hänsyn till de speciella förhållanden som föranledde övertidsuttaget i samband med branden i Tyresta nationalpark. Arbetsdomstolen bestämmer skadeståndet till 800 000 kr.

Rättegångskostnader

Med den nu angivna utgången i målet skall Brandförsvarsförbundet ersätta Kommunalarbetareförbundet för dess kostnader i målet. Om beloppets storlek råder det inte tvist.

Domslut

1. Arbetsdomstolen skiljer Arbetsgivarförbundet KFF från målet.
2. Arbetsdomstolen förpliktar Södertörns brandförsvarsförbund att till Svenska Kommunalarbetareförbundet utge allmänt skadestånd med åttahundratusen (800 000) kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 12 februari 2002 tills betalning sker.
3. Södertörns Brandförsvarsförbund skall till Svenska Kommunalarbetareförbundet betala ersättning för rättegångskostnader med etthundrafemtio tusenfemhundra (150 500) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom tills betalning sker.

Ledamöter: Michaël Koch, Maj Johansson, Karin Isacson, Agnes Günther, Kent Johansson, Birgitta Kihlberg och Ulrika Värnskog. Enhälligt.

Sekreterare: Katarina Mannerbrink